

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 566/2012-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. novembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. M., P., zastúpeného advokátom JUDr. J. T., P., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 39 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 30 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3 CoP 44/2012 z 22. augusta 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. októbra 2012 doručená sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 39 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 30 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej

len „listina“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 CoP 44/2012 z 22. augusta 2012.

2. Sťažovateľ svoju sťažnosť odôvodnil takto: *„Odporca - Krajský súd... na odvolanie žalovaného - sťažovateľa - potvrdil rozsudkom č. k. 3 CoP 44/2012 z 22. 8. 2012 rozsudok prvostupňového súdu...“*

Prvostupňový, ale ani odvolací súd sa dôsledne neriadili ust. § 157 ods. 2 O. s. p. Rozhodnutie súdu prvého stupňa obsahuje obsah prednesov účastníkov, avšak neobsahuje jasné vysvetlenie, ktoré skutočnosti považuje za preukázané...

Odôvodnenie rozsudku nemožno v žiadnom prípade považovať za dostatočné. Súd sa vôbec nezaoberal, prečo je určené výživné primerané schopnostiam, možnostiam a majetkový pomerom žalovaného otca aj matky a prečo zodpovedá odôvodneným potrebám maloletej, resp. aké sú odôvodnené potreby maloletej a aká je ich výška. Nedostatok odôvodnenia rozsudku je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, pretože mu tým bola odňatá možnosť náležité skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci odvolania a teda možnosť riadne konať pred súdom. V tomto prípade ani odvolaciemu súdu neprislúcha hodnotiť dôkazy, príp. obranu účastníkov, ak tak neurobí prvostupňový súd v dôvodoch svojho rozhodnutia a napadnuté rozhodnutie musí zrušiť, aj keby bolo vecne správne v prípade riadneho odôvodnenia. Pokiaľ odvolací súd hodnotil dôkazy, vykonané pred súdom prvého stupňa, došlo aj k porušeniu zásady dvojinstančnosti konania...

Odvolací súd založil svoj rozsudok aj na závere, že odporca je schopný pracovať a dosahovať príjem. K takému záveru však prvostupňový súd nedospel. Z rozsudku odvolacieho súdu nie je zrejmé, ako k nemu dospel. Ak rozhodol aj na základe záveru, ku ktorému nedospel prvostupňový súd a na ktorom nebol prvostupňový rozsudok založený, porušil zásadu dvojinstančného konania a tým aj základné právo na spravodlivé súdne konanie...

Odvolací súd potvrdzujúcim rozhodnutím vytvoril stav, ktorý je v rozpore s čl. 39 ods. 1 Ústavy a čl. 30 ods. 2 Listiny, pretože hoci formálne je toto základné právo naplnené tým, že dávku 62,50 € každý mesiac dostane, reálne je toto právo zrušené práve uvedenými rozsudkami, na základe ktorých bude odkázaný na pomoc svojej matky, ktorá je

dôchodkyňou. Pritom rozsudkom bol vytvorený stav, že ani v budúcnosti nebude môcť o zmenu takého rozsudku požiadať, pretože k zmene pomerov na strane otca, ktoré sú predpokladom pre takéto rozhodnutie, ani reálne nemôže dôjsť. Naopak, ak by sa jeho stav zlepšil, teda zmenili sa jeho pomery, vytvorilo by to stav pre zvýšenie výživného...

Vzhľadom na postup prvostupňového súdu, jeho rozsudok a nedostatky rozsudku, ako aj rozsudok odvolacieho súdu, rozpory v odôvodneniach týchto rozsudkov, takéto rozhodnutia sa javia zjavne nedôvodné, vykazujúce znaky svojvôle súdov pri hodnotení dôkazov a rozhodovaní. Keďže súdy rozhodli o výške výživného v zjavnom rozpore s výškou príjmu podľa rozhodnutia o priznaní dávky v hmotnej núdzi bez toho, aby bez akejkoľvek pochybnosti boli preukázané možnosti otca tak, ako ich vyhodnotili súdy, sú závery prvostupňového aj odvolacieho súdu neudržateľné s dôsledkom porušenia základných práv sťažovateľa.“

3. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa M. M... domáhať sa stanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a právo, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy a právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok podľa čl. 39 ods. 2 Ústavy a právo v hmotnej núdzi na takú pomoc, aká je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok podľa čl. 30 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, v konaní pred Krajským súdom v Prešove, č. k. 3 CoP 44/2012 a rozsudkom z 22. 8. 2012, porušené bolo.

Ústavný súd zrušuje rozsudok Krajského súdu v Prešove z 22. 8. 2012, č. k. 3 CoP 44/2012 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odporca je povinný zaplatiť sťažovateľovi na účet právneho zástupcu náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 269,60 €... do dvoch mesiacov od právoplatnosti.“

II.

4. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

5. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05).

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Zo sťažnosti vyplýva, že podstata kľúčovej námietky sťažovateľa spočíva v tvrdení, že k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 39 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 30 ods. 2 listiny došlo tým, že krajský súd nesprávne aplikoval § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 15 C 117/2011 zo 16. februára 2012, keď potvrdil prvostupňové rozhodnutie vo veci zvýšenia výživného na dcéru.

9. Ústavný súd v tejto súvislosti považoval za potrebné zdôrazniť, že nesprávna interpretácia a aplikácia právnych noriem v rozhodovacej činnosti všeobecného súdu nemá automaticky za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv. Ústavný súd tento záver stabilne uplatňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, keď pri predbežnom prerokúvaní sťažností posudzuje ich opodstatnenosť (z hľadiska existencie dôvodu na ich odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) aj z hľadiska intenzity namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní dotknutého orgánu verejnej moci a ich ústavnoprávneho rozmeru v kontexte s ich únosnosťou z hľadiska požiadaviek na ochranu práva, ktorého porušenie sa namieta (m. m. IV. ÚS 362/08).

10. Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). S odvolaním sa na uvedenú judikatúru ústavného súdu sťažnosť, ktorou sťažovateľ namieta porušenie označených práv namietaným konaním krajského súdu sp. zn. 3 CoP 44/2012 a rozsudkom z 22. augusta 2012, treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

11. Z napadnutého rozsudku sp. zn. 3 CoP 44/2012 z 22. augusta 2012 vyplýva, že krajský súd prvostupňový rozsudok okresného súdu sp. zn. 15 C 117/2011 zo 16. februára 2012 potvrdil vo výroku o zvýšení výživného, o dlžnom výživnom a vo výroku o trovách konania. Sťažovateľ namietal, že krajský súd stotožnil sa so závermi súdu prvého stupňa týkajúcich sa zvýšených výdavkov v súvislosti s nástupom navrhovateľky na strednú školu. V podstatnom krajský súd v napadnutom rozhodnutí uviedol: *„Na prejednanie podaného odvolania odvolací súd v zmysle ust. § 214 ods. 1 písm. a) O. s. p. nariadil pojednávanie. Mal na zreteli potrebu doplnenia dokazovania. Na nariadenom pojednávaní okrem doplnenia a zopakovania dôkazov preskúmal napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v § 212 ods. 1, 3 O. s. p. Po preskúmaní napadnutého rozsudku i konania, ktoré mu predchádzalo a po zopakovaní dôkazov, oboznámením sa s darovacou zmluvou o prevode vlastníctva bytu zo dňa 11. 5. 1998 a s lekárskou správou od MUDr. A. Dž. z 8. 8. 2012 dospel k záveru, že odvolanie odporcu nie je dôvodné.*

Posledná úprava výživného vo vzťahu k navrhovateľke bola realizovaná rozsudkom Okresného súdu Vranov nad Topľou zo dňa 25. 5. 2007 č. k. 8 P 143/2006-36. Uvedeným rozhodnutím bolo zvýšené výživné na mal. N. zo sumy 500 Sk mesačne na sumu 700 Sk mesačne počnúc od 1. 12. 2006. Od uvedeného dátumu došlo k zmene pomerov predovšetkým na strane navrhovateľky. Bez akýchkoľvek pochybností začala navštevovať strednú školu v P., do školy dochádza z miesta bydliska (P.) a v súvislosti s dochádzkou do školy má zvýšené výdavky na cestovnom. Odvolací súd sa stotožňuje so skutkovými závermi súdu prvého stupňa týkajúcimi sa zvýšených výdavkov v súvislosti s nástupom navrhovateľky na strednú školu. Odporca v čase predchádzajúcej úpravy výživného bol nezamestnaný, poberal iba dávky v hmotnej núdzi vo výške 5 060 Sk, v čom boli zahrnuté aj nemocenské dávky. Nebol poberateľom dôchodkových dávok ani evidovaný v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Odporca aj v súčasnosti je naďalej nezamestnaný, pobera iba dávku v hmotnej núdzi vo výške 62,50 Eur a naďalej trvá aj jeho vyživovacia povinnosť k dcére A. vo výške 60 Eur mesačne. Aj keď otec podľa potvrdenia ošetrojúceho lekára MUDr. A. Dž. má nepriaznivý zdravotný stav... odporcovi nebol priznaný invalidný dôchodok, pretože na posúdenie jeho dôvodnosti a priznania mu chýbali 2 %. Napriek jeho tvrdeniu, že dávka v hmotnej núdzi je jeho jediným zdrojom príjmu v konaní bolo zistené že

odporcovi v exekučnej veci vedenej na jeho návrh súdny exekútor vymohol pre neho sumu 5 016,06 Eur, z ktorej bola odporcovi vyplatená dňa 18. 2. 2008 suma 1 131,91 Eur a 13. 9. 2011 suma 2 047,07 Eur. Tieto prostriedky je preto potrebné považovať za príjem odporcu v rozhodnom období. Ak odporca v odvolaní namieta, že bol iba sprostredkovateľom pôžičky, a že uvedenú sumu požičal od pána L. nie pre seba, ale pre pani B. z exekučného spisu Okresného súdu Vranov nad Topľou sp. zn. 11 Er 86/2008 táto skutočnosť nevyplýva. Zo zmluvy o pôžičke zo dňa 10. 1. 2007 (č. 1. 29 spisu) vyplýva, že odporca požičal O. B. 100 000 Sk. Z obsahu zmluvy vyplýva, že pri oneskorenom vrátení požičaných finančných prostriedkov, účastníci zmluvy dohodli aj zmluvnú pokutu 100 000 Sk. Tiež bolo zistené, že odporca v roku 2008 sa podieľal na kúpe rodinného domu, ktorého je spoluvlastníkom (1/2). Aj keď odporca tvrdí, že jemu poskytnutý úver na kúpu rodinného domu spláca jeho matka, starobná dôchodkyňa, odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje, že odporca pri čerpaní úveru bol povinný banke deklarovat' svoj príjem, majetkové pomery, ako aj schopnosť splácať úver, pretože inak by mu banka úver neposkytla. Odporca v konaní tvrdí, že nemôže pracovať zo zdravotných dôvodov, pričom nepreukázal, že by bol uznaný práceneschopným, ani, že by z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu bol uznaný invalidným. So zreteľom na uvedené je možno vyvodit' jediný záver, že odporca je schopný pracovať, dosahovať príjem a riadne si plniť vyživovaciu povinnosť k navrhovateľke. K odvolacej námietke odporcu, že súd nezohľadnil závažný fakt, že navrhovateľke daroval byt v P., k tomu odvolací súd doplnil dokazovanie a zistil, že vychádzajúc z darovacej zmluvy o prevode vlastníctva zo dňa 11. 5. 1998, navrhovateľke darovali byt starí rodičia zo strany matky, pričom odporca spolu s matkou navrhovateľky len zastupovali navrhovateľku ako obdarovanú pri spísaní darovacej zmluvy, ktorá v čase jej uzavretia bola maloletá. Teda ani tvrdenia odporcu o darovaní bytu navrhovateľke preukázané neboli.

Majúc na zreteli predovšetkým zmenu pomerov na strane navrhovateľky odvolací súd dospel k záveru, že je potrebné predchádzajúce rozhodnutie o výživnom zmeniť... Vyživovaciu povinnosť odporcu treba zvýšiť. Rešpektujúc však ust. § 62 ods. 1, 2, 4, 5, § 75 ods. 1 Zákona o rodine, ktoré v dôvodoch rozhodnutia odcitoval súd prvého stupňa odvolací súd zhodne s názorom súdu prvého stupňa dospel k záveru, že je potrebné túto vyživovaciu povinnosť ustáliť na sumu 70 Eur mesačne. Vyhodnotením všetkých zistení jednotlivo aj v súhrne je odvolací súd toho názoru, že poberanie dávky v hmotnej núdzi odporcom je iba

účelové a tento je schopný dosiahnuť príjem a plniť vyživovaciu povinnosť k navrhovateľke zodpovedajúcu jeho schopnostiam, ako aj možnostiam. Odvolací súd je zhodne so záverom súdu prvého stupňa toho názoru, že je v možnostiach a schopnostiach odporcu plniť výživné vo výške 70 Eur mesačne, ktorú sumu považuje odvolací súd za primeranú súčasným možnostiam a schopnostiam odporcu, veku a potrebám navrhovateľky.

Z týchto dôvodov odvolací súd podľa § 219 ods. 1 O. s. p. rozhodnutie súdu prvého stupňa vo výroku o zvýšení výživného a dlžnom výživnom potvrdil ako vecne správny. V tejto súvislosti treba zdôrazniť aj tú skutočnosť, že podané odvolanie sa svojimi dôvodmi vôbec nedotýka výšky vyčísleného dlhu na výživnom. Pri absencii takýchto odvolacích dôvodov nebol odvolací súd oprávnený ani povinný v tomto výroku rozhodnutie súdu prvého stupňa bližšie preskúmať...“

12. Sťažovateľ namieta voči rozsudku krajského súdu, že nezohľadnil jeho insolventnosť a zdravotný stav. V dôsledku toho sťažovateľ tvrdil, že rozsudky okresného súdu a krajského súdu „... sa javia zjavne nedôvodné, vykazujúce znaky svojvôle súdov pri hodnotení dôkazov a rozhodovaní“. Podľa názoru ústavného súdu z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu (bod 11) jasne vyplýva, prečo bolo potrebné napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdiť. Dôvody potvrdenia rozsudku súdu prvého stupňa uvedené v rozhodnutí krajského súdu možno považovať z ústavného hľadiska za dostatočné a relevantné. Vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu ich možno rozumne zahrnúť pod znenie a zmysel hmotnoprávných a procesných právnych noriem aplikovaných v danej veci.

13. Ústavný súd sa vzhľadom na uvedené skutočnosti nedomnieva, že by závery krajského súdu v predmetnej veci bolo možné kvalifikovať ako zjavné neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné so sťažovateľom označenými právami.

14. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že z argumentácie sťažovateľa a obsahu listín pripojených k sťažnosti nevyplýva možnosť opačného záveru pri prerokovaní sťažnosti v merite veci. Z uvedeného dôvodu odmietol

sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre zjavnú neopodstatnenosť.

15. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

16. Ústavný súd v závere poznamenáva, že sťažovateľ má právo podať na okresnom súde podľa § 78 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov návrh na zmenu rozhodnutia o výživnom, ak sa zmenia pomery.

17. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2012